

Overtollig materieel

In *Jane's Defence Weekly* van 4 december 1993 en in *Vrij Nederland* van 25 december is een overzicht opgenomen van militair materieel dat door het ministerie van defensie als zijnde overbodig ten verkoop wordt aangeboden. Daarbij is tevens van verschillende soorten materieel de vraagprijs vermeld.

Het materieel is afkomstig van de drie krijgsmacht-delen en betreft o.m. drie fregatten voor de totaalprijs van f 450 mln; twee onderzeeboten voor samen f 88 mln; 115 Leopard II-tanks, prijs onbekend; 266 Leopard I-V-tanks voor f 0,1 mln per stuk; 727 YPR-765 pantservoertuigen voor een stuksprijs van f 0,4 à 0,7 mln. Verder vermeldt de lijst mijnenvegers, pantservoertuigen (M-113-serie), geschut (o.a. M-109), (pantser)luchtdoelgeschut (prtl en 40170), mortieren, mitrailleurs, klein-kaliberwapens, brugleggende tanks, bergingsvoertuigen, wielvoertuigen (o.a. DAF YA-4440), jeeps, munitie, Alouette-III-helikopters, F-16 gevechtsvliegtuigen, enz.

Een klein deel van dit materieel is technisch of tactisch verouderd en zou toch, onafhankelijk van de nieuwe defensieplannen, voor vervanging in aanmerking zijn gekomen en op de gebruikelijke wijze ten verkoop zijn aangeboden. Het is te verwachten dat de opbrengst hiervan in veel gevallen overeenkomt met

de schrootwaarde. Het overige materieel, dat voor afstoting in aanmerking komt, is gemiddeld ongeveer 15 jaar geleden in de bewapening opgenomen. De Prioriteitennota zegt hierover dan ook, dat het nog betrekkelijk nieuw en zowel technisch als operationeel allerm minst verouderd is.

Nu het verminderen van sterkte en omvang van strijdkrachten een meer algemeen verschijnsel is geworden en dientengevolge veel andere landen ook hun overtollig materieel willen slijten, moet nog maar worden afgewacht of de gewenste prijs inderdaad zal worden verkregen. De opbrengsten zijn echter van groot belang voor het kunnen realiseren van de huidige Nederlandse defensieplannen. De Memorie van Toelichting bij hoofdstuk X (Defensie) van de Rijksbegroting 1994 vermeldt hierover, dat de verkoop-opbrengsten mede bepalend zijn voor de ruimte om te vernieuwen en te investeren. Ook al zijn de opbrengststramingen in vergelijking met de Prioriteitennota reeds in neerwaartse richting bijgesteld, de opbrengst zal in de periode 1994 tot en met 1998 toch nog f 878 mln moeten bedragen (waarvan dan f 604 mln beschikbaar komt voor Defensie). Kortom, gelet op de concurrentie lijkt het niet overbodig vraagtens te plaatsen bij de veronderstelde opbrengst van het te verkopen materieel.

Over het afstoten van militair materieel kunnen behalve het uiten van twijfels over de opbrengst, ook nog enkele andere opmerkingen worden gemaakt. Zo is het Nederlandse beleid steeds erop gericht geweest geen militair materieel uit te voeren naar zg. spanningsgebieden, terwijl juist dáár de vraag het grootst is. Voorts was het materieel dat nu overbodig dreigt te worden, bestemd om – onverhoopt – te worden ingezet in een zg. *high-intensity-conflict*. Een dergelijk conflict werd met name in Europa verwacht. Verplaatsen van dit materieel naar andere gebieden, waar eventuele conflicten in een lager deel van het geweldsspectrum zijn te verwachten, lijkt ongewenst. Het is niet ondenkbaar dat hiervan een escalierend effect zal uitgaan en daardoor in de desbetreffende regio een bewapeningsspiraal zal ontstaan. Ook mogen de ontwikkelingen in de Russische Federatie niet uit het oog worden verloren. Nu nog geen duidelijke verbetering in de economie en dientengevolge van het welvaartspeil valt waar te nemen, lijken reactionaire

krachten met een duidelijke imperialistische inslag aan invloed te winnen. Ook al krijgt die stroming waarschijnlijk niet de overhand, de Russische regering zal vermoedelijk, om haar de wind uit de zeilen te nemen, een aantal politieke doelstellingen overnemen en o.m. trachten in aangrenzende gebieden meer invloed te krijgen. In ons editoriaal van januari jl. is reeds erop gewezen, dat een aantal voormalige WP-landen uit Centraal-Europa zich niet zo gelukkig voelt met deze ontwikkeling en meer aansluiting bij het Westen wil.

Gegeven enerzijds de beperkte mogelijkheden tot verkoop van defensiematerieel en anderzijds de wenselijkheid een aantal Centraaleuropese landen v.w.b. hun strijdkrachten minder afhankelijk te maken van Rusland, zou kunnen worden overwogen (een deel van) het af te stoten materieel op gunstige voorwaarden aan die landen te verkopen. Daarbij kan Nederland aanvullend steun verlenen bij het in gebruik nemen en bij het onderhoud. Dit voorstel sluit aan bij het idee van Theo van den Doel zoals geuit in zijn recent verschenen boek *Central Europe: the new allies?* Voor wat betreft de uitvoering kan men denken aan een stapsgewijze overdracht. Met een dergelijke geleidelijke introductie van Westers materieel worden de strijdkrachten van de landen van Centraal-Europa reeds op korte termijn vertrouwd gemaakt met tactische en technische procedures, die aan het gebruik ervan zijn verbonden. Voor zover het de mili-

taire aspecten betreft, zal dit een eventuele integratie in een Westers bondgenootschap kunnen vergemakkelijken. Het materieel, dat op een later tijdstip ter beschikking zal worden gesteld, dient voorlopig in Nederland te worden opgeslagen. Voor het materieel, bestemd voor landstrijdkrachten, kan hiertoe gebruik worden gemaakt van één of meer NAVO-depots (ook bekend onder de naam *POMS-sites*), die recent door het Amerikaanse leger zijn ontruimd. De opslagruimten zijn in de jaren '80 gebouwd en speciaal bestemd voor het geconditioneerd opslaan van omvangrijke en gevechtsgereede uitrustingsstukken. Het bijkomende voordeel van deze benadering is, dat Nederland in de eerstkomende jaren zo nodig nog over een deel van dit uitstekende materieel zal kunnen beschikken.

Blijft ten slotte de vraag, hoe nu de gelden ter beschikking kunnen komen ter financiering van de Nederlandse Defensieplannen? Daartoe zou kunnen worden overwogen een fonds op te richten en met de landen, die het Nederlandse materieel overnemen, een betalingsregeling overeen te komen, waarbij de betalingen ten gunste van dit fonds worden gedaan. Verwacht mag worden dat de financieel-economische situatie van die landen aanzienlijk zal verbeteren, zodat zij – weliswaar op enige termijn – aan de aangegane verplichtingen zullen kunnen voldoen. Met deze wijze van financieren is elders, buiten Defensie, inmiddels de nodige ervaring opgedaan. Deze kan mogelijk in het hiervoor geschetste kader worden benut.

